

BIULETYN WAT
VOL. LV, NR 2, 2006

Ochrona własności przemysłowej

JANUSZ RYBIŃSKI

Wojskowa Akademia Techniczna, Dział Prawny,
00-908 Warszawa, ul. S. Kaliskiego 2,
j.rybinski@wp.pl

Streszczenie. Artykuł prezentuje najważniejsze zagadnienia związane z ochroną własności przemysłowej. Przedstawiono genezę tej ochrony, zwracając szczególną uwagę na jej wymiar międzynarodowy, regionalny, a także krajowy. Następnie, prezentując przedmioty ochrony własności przemysłowej, przybliżono skutki udzielenia praw dla przedsiębiorstw i osób fizycznych, będących autorami zgłoszeń. W dalszej części artykułu zaprezentowano zasady zgłaszania rozwiązań i oznaczeń do ochrony, skutki naruszenia praw, ich ograniczenie w sensie terytorialnym i czasowym oraz inne aspekty z tym związane. Starano się uwypuklić również te elementy przedmiotów ochrony własności przemysłowej, które w pewnym sensie posiadają aspekt jakościowy, decydujący o możliwości ubiegania się o ochronę oraz przyznania jej przez Urząd Patentowy Rzeczypospolitej Polskiej.

Słowa kluczowe: ochrona własności przemysłowej, wynalazek, projekt wynalazczy, wzór użytkowy, wzór przemysłowy, znak towarowy, oznaczenia geograficzne, topografie układów scalonych
Symbole UKD: 608

1. Wprowadzenie

We współczesnych przedsiębiorstwach, instytucjach naukowo-badawczych i szkołach wyższych, gdzie prowadzi się gospodarkę opartą o wiedzę, własność intelektualna pojmowana w szerokim zakresie i własność przemysłowa w szczególności są sprawą kluczową przy podejmowaniu decyzji gospodarczych. Nowe produkty, wzory przemysłowe, znaki towarowe oraz wszelkiego rodzaju projekty twórcze pojawiające się codziennie na rynku są wynikiem innowacyjności i kreatywności ludzkiej. Często siłą napędową takich innowacji są wymienione wcześniej podmioty, które nie zawsze zdają sobie sprawę z funkcjonującego systemu

ochrony. System ten właściwie wykorzystany może skutecznie zabezpieczyć interesy zarówno przedsiębiorstw, jak i twórców takich rozwiązań. Praktyka dowodzi, że pozostawione bez ochrony wynalazki lub wzory stają się łatwym łupem dla wielkich konkurentów, którzy śledząc rozwój innowacyjności, są w stanie skomercjalizować produkt lub usługę, pozostawiając faktycznego wynalazcę lub twórcę bez jakichkolwiek finansowych korzyści lub wynagrodzenia. Stąd odpowiednia ochrona, podejmowana w stosownym czasie, może zagwarantować prawa do wynalazków, wzorów użytkowych, wzorów przemysłowych, znaków towarowych i innych przedmiotów własności przemysłowej. Kluczem do tego wydaje się być wiedza na temat systemu ochrony własności przemysłowej, jego możliwości i skuteczności w celu zapewnienia sobie prawa do korzystania z tego systemu oraz czerpania korzyści materialnych i rozwijania przy tym innowacyjności w kierunku osiągnięcia wysokiej pozycji rynkowej.

Wiedza na ten temat często jest pobieżna, ogólnikowa i oparta o wrywkowe informacje, które szczególnie w ostatnim czasie są stosunkowo liczne. Przykładowo, TOYOTA AVENSIS jest uważana za nowoczesny samochód, ponieważ wykorzystuje 1622 rozwiązania, które zostały opatentowane przez koncern. Bez względnym rekordzistą jest jednak IBM, który tylko w 2001 r. opatentował 3454 rozwiązania, wydając przy tym niemałe kwoty na badania. Koncern ten wyprzedził takich potentatów, jak FORD i niemiecki SIEMENS. Trzeba jednak zaznaczyć, że wynalazki te są z reguły rezultatem prowadzonych systematycznie i długotrwałych badań.

Jeżeli chodzi o osiągnięcia polskich wynalazców, to są one również znaczne. Znane są np. opracowania bezpiecznego zderzaka samochodowego, benzyny wodorowej, a także złamanie kodu programu Windows oraz opracowanie skanera 3D, który spowoduje, że w niedalekiej przyszłości praca projektantów i architektów stanie się bezużyteczna.

Ten obszar to także bardziej przyziemne problemy związane np. z rejestracją OSCYPKA, uzyskaniem praw do nazwy wyrobu: POLSKIE WINO OWOCOWE, określonych gatunków wódek itp. Na świecie patentuje się niemal wszystko — od genów po wygląd i wrażenie, nawet, jeśli geny zostały wyodrębnione z dziko rosnącej rośliny, a wyrób, poza wyglądem niewiele różni się od innych, funkcjonujących już rozwiązań. W Polsce liczba zgłoszeń niestety maleje, a te, które są chronione, w niewielkim stopniu wspomagają gospodarkę w zwiększeniu jej konkurencyjności eksportowej.

Pomimo tego, najciekawsze polskie osiągnięcia techniczne doczekały się jednak wdrożeń. Przykładem może być:

- Najlepsza w Europie wersja niebieskiego lasera, opracowana przez prof. Sylwestra Porowskiego z Centrum Badań Wysokociśnieniowych PAN.

- Technologia osuszania wilgotnych murów metodą iniekcji krystalicznej, opracowana przez dr. inż. Wojciecha Nawrota z Wojskowej Akademii Technicznej.
- Gensulina — insulina ludzka łatwo przyswajalna, produkowana przy wykorzystaniu technik inżynierii genetycznej, opracowana przez Instytut Biotechnologii i Antybiotyków.
- Superszybkie wyłączniki prądu stałego zapobiegające awariom silników elektrycznych, opracowane przez zespół prof. Marka Bartosika z Politechniki Łódzkiej.
- Technologia utwardzania powierzchni metalowych, która przedłuża żywotność narzędzi i podnosi ich jakość, opracowana przez zespół prof. Adama Mazurkiewicza z radomskiego Instytutu Technologii Eksploatacji¹.

Cała ta wiedza stanowiąca dobra niematerialne jest przedmiotem ochrony, która kształtowała się przez wiele lat. W rezultacie obowiązuje dziś skomplikowany, ale spójny system, zapewniający ochronę wszystkim przedmiotom własności intelektualnej, w tym także tej jej części, która dotyczy własności przemysłowej².

2. Geneza ochrony własności przemysłowej

W początkowym okresie kształtowania się instytucji prawa, ochrona wynalazków nie była znana. Z czasem został jednak wykształcony system prawny, stanowiący podstawę dla ochrony własności rzeczy. Powstał on w krajach starożytnego Wschodu, a następnie w Grecji. Każdy mógł kopiować dzieła, wprowadzać je do obrotu i czerpać z tego korzyści materialne³. Sytuacja ta utrzymywała się jeszcze przez całe Średniowiecze i Odrodzenie. Istotną zmianę przyniosło Oświecenie. Wówczas doceniano wszelkiego rodzaju twórczość artystyczną i techniczną. Obowiązywało, bowiem przekonanie, że twórca powinien być uważany

¹ W. Nawrot, *Inwentaryzacja oraz ocena wykorzystania polskich zaawansowanych technologii i wynalazków z ostatniego dziesięciolecia w gospodarce krajowej i zagranicznej*, rkp., s. 5.

² Pojęcie „własność intelektualna” odnosi się najczęściej do prawa autorskiego i praw pokrewnych, co zawarto w stosownej ustawie.

³ Przykładem może być postawa Albrechta Dürera, malarza, który zdobył europejską sławę zanim ukończył 30 lat. Na początku XVI w. pojęcie praw autorskich nie było znane, w związku z tym jego słynne ryciny były kopiowane w całej Europie. Artysta nie lubił, gdy inni bogacili się jego pracą, więc konsekwentnie walczył o swoje prawa autorskie. W czasie drugiego pobytu w Wenecji złożył skargę na kopistę swoich dzieł, Marcantonio Raimondiego, lecz sąd zabronił kopiście jedynie podpisywanie kopii monogramem Dürera. Podobnie postąpiła w 1512 r. Rada Norymbergii, nakazując złapanemu w mieście handlarzowi kopii tylko zlikwidowanie sfalszowanego podpisu artysty. Powyższy werdykt daleko odbiegał od intencji autora, który rok wcześniej swoje trzy cykle *Wielka i Mała Pasja* oraz *Życie Marii* opatrzyl ostrzeżeniem, że posiada nadany przez cesarza Maksymiliana przywilej i nikt nie ma prawa drukować ani kopiować tych rycin pod groźbą konfiskaty majątku i innych wielkich kar (*maximum periculum*).

za właściciela swojego utworu na takich samych prawach jak ten, kto wykonał rzecz materialną⁴. Spowodowało to stworzenie podstawy prawnej do ochrony wynalazków. W 1791 r. Francja uzyskała ustawę o ochronie prawnej wynalazków, a w 1793 r. — ustawę o ochronie utworów literackich i artystycznych. Regulowanie prawa do patentów w ustawodawstwach krajowych rozpoczęła jednak amerykańska ustawa z 1790 r., która była prekursorem w tym zakresie.

Jednak to dynamiczny rozwój przemysłu i handlu z końca XIX w. sprawił, że patenty powszechnie stanowiły ważny element produkcji krajowej i coraz częściej były składnikiem produkcji eksportowej⁵. W tej sytuacji ochrona patentowa w poszczególnych krajach — na podstawie przyznanego prawa wewnętrznego, stawała się niewystarczająca. Zawierano różnego rodzaju umowy dwustronne, które jednak w praktyce nie mogły zapewnić skutecznych warunków tej ochrony. Podjęto także próbę opracowania międzynarodowego kodeksu patentowego. Przełomem, kolejnym krokiem w kierunku nadania ochronie patentowej tym razem wymiaru międzynarodowego (często określanego jako zewnętrzny lub wtórny), była Konwencja Paryska z 1883 r.⁶

Prace związane z kontynuacją działań na rzecz ochrony dóbr niematerialnych podejmowano także w następnych latach. Szczególnie niesprzyjającym okresem był początek XX w. (wybuch kolejnych konfliktów zbrojnych i działania wojenne I i II wojny światowej). Pomimo tych przeciwności w dalszym ciągu zawierano nowe porozumienia dotyczące ochrony własności intelektualnej. Takimi porozumieniami międzynarodowymi były: porozumienie o zgłaszaniu wzorów i modeli przemysłowych z 1925 r., porozumienie nicejskie o międzynarodowej klasyfikacji towarów i usług dla celów rejestracji znaków towarowych z 1957 r., układ o współpracy patentowej — (PCT) z 1970 r., porozumienie strasburskie o międzynarodowej klasyfikacji patentowej z 1971 r., a także porozumienie wiedeńskie o ustanowieniu międzynarodowej klasyfikacji elementów obrazowych znaków z 1973 r. oraz układ budapeszteński o międzynarodowym uznaniu depozytu mikroorganizmów dla celów procedury patentowej z 1977 r.

Dla ochrony własności przemysłowej istotne stało się utworzenie w 1967 r. Światowej Organizacji Własności Intelektualnej (WIPO). Główną ideą jej utworzenia było powołanie jednej organizacji międzynarodowej, która połączyłaby zarówno rozwój ochrony własności przemysłowej, jak i prawa autorskiego. Stąd podstawowe cele tej Organizacji, sprowadzające się do przyczyniania się do ochro-

⁴ Por. J. Błęszyński, M. Staszów, *Prawo autorskie i wynalazcze*, Państwowe Wydawnictwo Naukowe, Warszawa 1983, s. 7.

⁵ Znaczenie wyrazu „patent” pochodzi od nazwy dokumentów, w których stwierdzano udzielenie przywileju *litterae patentes*.

⁶ B. Rokicki, *Konwencje międzynarodowe w dziedzinie ochrony własności przemysłowej* (zarys wykładu), Wyd. Polska Izba Rzeczników Patentowych, Warszawa 1995, s. 5-6; J. Błęszyński, J. Błęszyńska-Wysocka, *Własność intelektualna*, Wyd. Park, Warszawa 1995, s. 415-455.

ny własności intelektualnej na świecie oraz zapewnienia współpracy administracyjnej związków międzynarodowych działających w wyspecjalizowanych dziedzinach własności intelektualnej.

Kilkadziesiąt lat później WIPO znalazła sojusznika w Światowej Organizacji Handlu (WTO). Początkiem tej współpracy, a następnie podpisanej umowy było porozumienie w sprawie handlowych aspektów praw własności intelektualnej, zwane w skrócie TRIPs, które zostało zawarte w 1994 r. w Marakeszu i swym zasięgiem objęło wszystkie dziedziny własności intelektualnej. Różnica pomiędzy TRIPs a dotychczasowymi uregulowaniami polega na szczegółowym określeniu przepisów o wdrożeniu i, co obecnie jest bardzo ważne, na egzekwowaniu prawa własności intelektualnej, będąc w pewnym sensie odpowiedzią na problemy globalizacyjne współczesnego świata.

Proces stanowienia prawa w zakresie ochrony własności przemysłowej rozpoczął się w Polsce wraz z odzyskaniem niepodległości. Powołano wtedy organ państwowy w postaci Urzędu Patentowego, który następnie otrzymał podstawy prawne do swojej dalszej działalności. Tworzone akty prawne były obowiązujące dla wszystkich instytucji, podmiotów gospodarczych i obywateli Rzeczypospolitej Polskiej, w tym i dla cudzoziemców, którzy chcieli chronić swoje wynalazki w Polsce. Należy dodać, że przyjęte regulacje były zgodne z postanowieniami Konwencji paryskiej, do której Polska przystąpiła w 1919 r. Z tego okresu ustawa z 1924 r., a także Rozporządzenie Prezydenta RP z 1928 r., kompleksowo regulowały problemy ochrony własności przemysłowej⁷. Kolejne zmiany przepisów nastąpiły w 1962 r. oraz w 1972 r., przy czym ostatnia ustawa i jej doraźne nowelizacje faktycznie zapewniały wysokie standardy w zakresie ochrony wynalazków i wzorów użytkowych. Powyższe regulacje przetrwały do sierpnia 2001 r., tzn. do czasu wejścia w życie obecnie obowiązującej ustawy, prawo własności przemysłowej⁸. Oprócz wymienionej wyżej ustawy obowiązujący system ochrony własności przemysłowej tworzą wydane na tej podstawie akty wykonawcze.

Współczesne prawo ochrony dóbr niematerialnych, w szerokim zakresie to dwa obszary. Pierwszy to prawo własności przemysłowej, a drugi to prawo autorskie i prawa pokrewne. Definiowane są one następująco: „możliwość wyłącznego korzystania z wynalazku, wzoru użytkowego, wzoru przemysłowego, znaku towarowego i usługowego, topografii układu scalonego to obszar **prawa własności przemysłowej**”⁹, natomiast możliwość korzystania z utworu literackiego

⁷ J. Rybiński, *Istota i znaczenie ochrony dóbr niematerialnych dla resortu obrony narodowej*, „Myśl Wojskowa”, nr 1/2003, s. 155 i n.

⁸ J. Rybiński, *Prawo ochrony własności przemysłowej w Polsce*, Zeszyty Naukowe Akademii Obrony Narodowej, nr 4 (53), Warszawa 2003, s. 294-295.

⁹ Utwory chronione na podstawie prawa własności przemysłowej to w szczególności wynalazki, wzory użytkowe, wzory przemysłowe, znaki towarowe i usługowe. Por. J. Rybiński,

lub artystycznego pierwotnie określana jako „własność literacka” to obszar **prawa autorskiego i praw pokrewnych**¹⁰.

Oba te pojęcia określane są **własnością intelektualną**¹¹, która, jak wynika z ww. definicji, swoim zasięgiem obejmuje różnego rodzaju dobra niematerialne. Przyjmuje się, że obejmuje ona pomysły innowacyjne powstałe zarówno w wyniku pracy naukowca, inżyniera, technika, takie jak wynalazek, wzór użytkowy, wzór przemysłowy oraz znak towarowy, topografię układu scalonego, jak i pisarza, programisty, w postaci wydanego utworu — artykułu, skryptu, założenia do ćwiczeń, zarówno w postaci książki, bazy danych, jak i utworu muzycznego, wideoklipu, dzieła — nawet jeżeli posiada ono postać nieukończoną lub napisanego programu komputerowego¹².

3. Wynalazki, wzory użytkowe i wzory przemysłowe

W działalności placówek naukowo-badawczych i części szkół wyższych wynalazek, wzór użytkowy, a także wzór przemysłowy stanowią najważniejsze przedmioty ochrony własności przemysłowej¹³. Podobnie jest w resorcie obrony narodowej, który jako rezultat grantów, Projektów Celowych, Prac Badawczych Własnych i Projektów Badawczych Zamawianych zgłasza wzory użytkowe i wynalazki, w tym także te opatrzone klauzulą „tajne”.

3.1. Wynalazki

Zgodnie z obowiązującymi regulacjami, patenty są udzielane na wynalazki, które są nowe, posiadają poziom wynalazczy i nadają się do przemysłowego zastosowania. Wynalazek uważa się za nowy, co oznacza, że nie może być on częścią stanu techniki, który istniał przed datą zgłoszenia. Przez stan techniki należy

Kształtowanie się ochrony własności przemysłowej w Polsce, Zeszyty Naukowe Wyższej Szkoły Oficerskiej im. S. Czarnieckiego, Poznań 2002, s. 116 i n.

¹⁰ Obecnie ochrona tej własności odbywa się na podstawie ustawy z dnia 4 lutego 1994 r. o prawie autorskim i prawach pokrewnych (wraz z późniejszymi zmianami), opublikowanej w Dz. U. Nr 24, poz. 83; Por. J. Barta, R. Markiewicz, *Prawo autorskie. Przepisy. Orzecznictwo. Umowy międzynarodowe*, Dom Wydawniczy ABC, Warszawa 1997, s. 15-44; J. Barta, R. Markiewicz, *Internet a prawo*, Wyd. Universitas, Kraków 1998, s. 112-113.

¹¹ W. Kotarba, *Prawo własności przemysłowej*, „Przegląd Techniczny”, nr 49, 1999, s. 16-17.

¹² J. Barta, R. Markiewicz, *Główne problemy prawa komputerowego*, Wyd. Naukowo-Techniczne, Warszawa 1993, s. 17-21; J. Barta, R. Markiewicz, *Prawo autorskie*, Wyd. Urząd Komitetu Integracji Europejskiej, Warszawa 1998, s. 8-15; J. Rybiński, *Prawnoautorska ochrona programów komputerowych*, [w:] *Systemy Logistyczne Wojsk*, Zeszyt nr 27, Wyd. WAT, Warszawa 2002, s. 177-182.

¹³ Obecnie ochrona odbywa się na podstawie ustawy z dnia 30 czerwca 2000 r. (Dz. U. z 2003 r. Nr 119, poz. 1117 z 2004 r. Dz. U. Nr 33, poz. 286).

rozumieć wszystko to, co przed datą, według której oznacza się pierwszeństwo do uzyskania patentu, zostało udostępnione do wiadomości powszechnej w formie pisemnej lub ustnego opisu przez stosowanie, wystawienie lub ujawnienie w inny sposób. Za stanowiące część stanu techniki uważa się również informacje zawarte w zgłoszeniach wynalazków lub wzorów użytkowych, korzystających z wcześniejszego pierwszeństwa, nieudostępnione do wiadomości powszechnej, pod warunkiem ich ogłoszenia w sposób określony przez ustawę. Natomiast poziom wynalazczy jest interpretowany jako swego rodzaju zaskoczenie dla znawcy przedmiotu. Z oczywistych względów nie może to być np. rozwiązanie polegające na rutynowym dostosowaniu znanego pomysłu lub prostym skojarzeniu kilku już istniejących rozwiązań. Wynalazek bowiem nie może wynikać w sposób oczywisty ze stanu techniki. Wymóg przemysłowego zastosowania to potencjalna możliwość jego realizacji. Według zgłoszonego rozwiązania powinien być uzyskany wytwór — urządzenie lub wykorzystany sposób, w rozumieniu technicznym, ale w jakiegokolwiek działalności przemysłowej, nie wykluczając rolnictwa.

Istnieje również pewna grupa rozwiązań, które co prawda mogą być uznane za wynalazki, ale z mocy prawa nie udziela się na nie patentów. Do tej grupy zalicza się:

- wynalazki, których wykorzystanie byłoby sprzeczne z porządkiem publicznym lub dobrymi obyczajami; przy czym nie uważa się za sprzeczne z porządkiem publicznym korzystanie z wynalazku tylko dlatego, że jest zabroniony przez prawo,
- odmiany roślin lub rasy zwierząt oraz czysto biologiczne sposoby hodowli roślin lub zwierząt; przepis ten nie ma zastosowania do mikrobiologicznych sposobów hodowli ani do wytworów uzyskiwanych takimi sposobami,
- sposoby leczenia ludzi i zwierząt metodami chirurgicznymi lub terapeutycznymi oraz sposoby diagnostyki stosowane na ludziach lub zwierzętach; przepis ten nie dotyczy produktów, a w szczególności substancji lub mieszanin stosowanych w diagnostyce lub leczeniu; sposób hodowli roślin lub zwierząt jest czysto biologiczny, jeżeli w całości składa się ze zjawisk naturalnych, takich jak krzyżowanie lub selekcjonowanie.

Jednocześnie za wynalazki nie uważa się w szczególności:

- odkryć, teorii naukowych i metod matematycznych,
- wytworów o charakterze jedynie estetycznym,
- planów, zasad dotyczących działalności umysłowej lub gospodarczej oraz gier,
- wytworów, których niemożliwość wykorzystania może być wykazana w świetle powszechnie przyjętych i uznanych zasad nauki,
- programów do maszyn cyfrowych,
- sposobów przedstawienia informacji.

Wydanie decyzji o udzieleniu patentu następuje po sprawdzeniu, czy są spełnione warunki wymagane do jego uzyskania, a udzielenie patentu następuje pod warunkiem wniesienia stosownej opłaty. Fakt udzielenia patentu stwierdza się poprzez wydanie dokumentu patentowego, a udzielony patent jest ewidencjonowany w rejestrze patentowym prowadzonym przez Urząd Patentowy RP. Poprzez udzielenie patentu nabywa się prawo do wyłącznego korzystania w sposób zarobkowy lub zawodowy na obszarze RP przez okres 20 lat — liczony od daty zgłoszenia. Uprawniony z patentu może zakazać innym osobom korzystania bez jego zgody z patentu, ale może je także np. upoważnić w drodze umowy licencyjnej do korzystania ze swojego wynalazku.

Dla produktów leczniczych i środków ochrony roślin przewidziano ewentualność przedłużenia ochrony o 5 lat na podstawie dodatkowego prawa ochronnego. Możliwość taka zaistniała od 1 maja 2004 r., co było związane z naszym wejściem do Unii Europejskiej. Zakres wyłączności oraz podmioty uprawnione są z oczywistych względów takie same jak w odniesieniu do patentu podstawowego.

3.2. Wzory użytkowe

Wzorem użytkowym jest nowe i użyteczne rozwiązanie o charakterze technicznym, dotyczącym kształtu budowy lub zestawienia przedmiotu o trwałej postaci. Porównując definicję wynalazków i wzorów użytkowych, można dostrzec wiele podobieństw. W obu przypadkach stawiany jest wymóg nowości i możliwości wykorzystania. Różnice tkwią natomiast w ograniczeniu zakresu przedmiotowego wzoru użytkowego i w braku poziomu wynalazczego. Ograniczenia odnośnie do nieuznawania za wzory użytkowe i wyłączenia z ochrony są natomiast takie same jak w przypadku wynalazków. Wydanie decyzji o udzieleniu prawa ochronnego na wzór użytkowy następuje po sprawdzeniu przez Urząd Patentowy warunków wymaganych do jego uzyskania. Wydanie decyzji warunkowane jest zaś uiszczeniem przez zgłaszającego opłaty — za I okres ochronny (lata 1-3), za publikację oraz ewentualnie — według uznania — za kolejne okresy ochronne. Fakt ten również podlega wpisowi do rejestru wzorów użytkowych, który prowadzony jest przez Urząd Patentowy. Autor wzoru użytkowego otrzymuje stosowne świadectwo ochronne, którego częścią składową jest opis ochronny wzoru użytkowego, obejmujący całkowity opis wzoru, zastrzeżenia ochronne i rysunki. Taki opis jest udostępniany osobom trzecim i podlega publikowaniu i rozpowszechnianiu przez Urząd Patentowy.

Przez uzyskanie prawa ochronnego na wzór użytkowy nabywa się prawo wyłącznego korzystania ze wzoru w sposób zarobkowy lub zawodowy na całym obszarze kraju. Zakres przedmiotowy tego prawa określają zastrzeżenia ochronne zawarte w opisie ochronnym wzoru. Czas trwania prawa ochronnego na wzór użytkowy wynosi 10 lat, które liczone są od daty złożenia dokumentów — doko-

nania zgłoszenia w Urzędzie Patentowym. Czas ochrony, od ubiegłego roku został podzielony na okresy ochronne, które obejmują: I okres ochronny (1-3 rok ochrony), II okres ochronny (4-5 rok ochrony), III okres ochronny (6-8 rok ochrony) oraz IV okres ochronny, obejmujący 9 i 10 rok ochrony. Według aktualnych stawek, utrzymanie ochrony przez cały 10-letni okres ochronny to dla przedsiębiorstwa lub autora wzoru użytkowego wydatek 2270 zł.

Należy także dodać, że zakres uprawnień objętych prawem ochronnym na wzór użytkowy jest, co do ogólnej zasady taki sam jak uprawnień wynikających z wynalazku. Może dlatego powszechnie twierdzi się, że wzór użytkowy to „mały wynalazek”. Szczególnie ważne jest np. unieważnienie lub wygaśnięcie praw, a także rozwiązań zgłaszanych w zakresie obronności i bezpieczeństwa państwa, które z mocą prawa są oznaczone klauzulą „tajne”.

3.3. Wzory przemysłowe

Wzorem przemysłowym jest nowa i posiadająca indywidualny charakter postać wytworu lub jego części, nadana mu w szczególności przez cechy linii, konturów, kształtów, kolorystykę, strukturę lub materiał wytworu oraz przez jego ornamentację. Wytworem w rozumieniu ustawy jest każdy przedmiot wytworzony w sposób przemysłowy lub rzemieślniczy, obejmujący w szczególności opakowanie, symbole graficzne oraz kroje pisma topograficznego, z wyłączeniem programów komputerowych. Za wytwór uważa się także:

- przedmiot składający się z wielu wymiennalnych części składowych umożliwiających jego rozłożenie i ponowne złożenie (wytwór złożony),
- część składową, jeżeli po jej włączeniu do wytworu złożonego pozostaje widoczna w trakcie jego zwykłego używania, przez które rozumie się każde używanie, z wyłączeniem konserwacji, obsługi lub naprawy,
- część składową, jeżeli może być przedmiotem samodzielnego obrotu.

Za nowy uważa się wzór przemysłowy, jeżeli przed datą, według której oznacza się pierwszeństwo do uzyskania prawa z rejestracji, identyczny wzór nie został udostępniony publicznie przez stosowanie lub ujawnienie w inny sposób. Wzór uważa się za identyczny z udostępnionym publicznie także wówczas, gdy różni się od niego jedynie nieistotnymi szczegółami. Wzoru nie uważa się natomiast za udostępniony publicznie, jeżeli nie mógł dotrzeć do wiadomości osób zajmujących się zawodowo dziedziną, której wzór dotyczy. Wzór przemysłowy odznacza się indywidualnym charakterem, jeżeli ogólne wrażenie, jakie wywołuje na zorientowanych użytkownikach, różni się od ogólnego wrażenia wywołanego na nich przez wzór publicznie udostępniony przed datą, według której oznacza się pierwszeństwo. Pod pojęciem „zorientowany użytkownik” ustawa rozumie osobę, która w sposób stały — zawodowo używa danego produktu. Nie może to być np. konsument ani przeciętny fachowiec. Przy ocenie indywidualnego cha-

rakteru wzoru przemysłowego bierze się pod uwagę zakres swobody twórczej przy jego opracowywaniu.

Decyzję o udzieleniu prawa z rejestracji na wzór przemysłowy wydaje Urząd Patentowy po stwierdzeniu, że zgłoszenie wzoru zostało dokonane prawidłowo. W tym wypadku także udzielenie prawa następuje pod warunkiem wniesienia opłaty za pierwszy okres ochrony.

Udzielenie prawa z rejestracji wzoru przemysłowego stwierdza się poprzez wydanie świadectwa rejestracji. Jego częścią składową jest opis ochronny wzoru przemysłowego obejmujący: opis tego wzoru, rysunek oraz dołączone do zgłoszenia fotografie i próbki materiału włókienniczego. Opis ochronny wzoru udostępnia się osobom trzecim, a Urząd Patentowy taki opis rozpowszechnia. Fakt udzielenia prawa z rejestracji wzoru przemysłowego podlega wpisowi do rejestru wzorów przemysłowych. Prawa z rejestracji nie udziela się na wzory przemysłowe, których wykorzystywanie byłoby sprzeczne z porządkiem publicznym lub dobrymi obyczajami. Korzystania z wzoru przemysłowego nie uważa się za sprzeczne z porządkiem publicznym tylko, dlatego, że jest zabronione przez prawo.

Zgłaszający wzór przemysłowy uzyskuje prawo z rejestracji i nabywa wyłączność korzystania z tego wzoru w sposób zarobkowy na obszarze Polski. Prawo takie trwa 25 lat od daty zgłoszenia i podzielone jest na okresy pięcioletnie. Jednocześnie może on zakazać osobom trzecim wytwarzania, oferowania, wprowadzania do obrotu, importu, eksportu lub używania wytworu, w którym wzór jest zawarty bądź zastosowany. Prawo to jest w szczególności regulowane przez stosowne przepisy.

4. Znaki towarowe i oznaczenie geograficzne

Istotnym dobrem powszechnie stosowanym w obrocie gospodarczym są oznaczenia towarów i usług. Generalnie służą one do odróżnienia towarów (usług) określonego przedsiębiorstwa od towarów (usług) innych przedsiębiorstw. Celem jest odróżnienie tego samego rodzaju towarów (usług) i jednoznaczne wskazanie pochodzenia określonego produktu¹⁴. Oznaczenia geograficzne mają natomiast identyfikować towary poprzez wskazanie ich pochodzenia z danego terenu¹⁵.

4.1. Znaki towarowe

Prawo ochronne jest udzielane na znak towarowy, którym może być każde oznaczenie, które można przedstawić w sposób graficzny, jeżeli oznaczenie takie

¹⁴ W. Kotarba, *Ochrona własności przemysłowej w gospodarce polskiej w dostosowaniu do wymogów Unii Europejskiej i Światowej Organizacji Handlu*, Wyd. Instytut Organizacji i Zarządzania w Przemysle „Orgmasz”, Warszawa 2000, s. 43.

¹⁵ Tamże, s. 55.

nadaje się do odróżnienia towarów jednego przedsiębiorstwa od towarów innego przedsiębiorstwa. Znakiem towarowym może być w szczególności wyraz, rysunek, ornament, kompozycja kolorystyczna, forma przestrzenna, w tym także forma towaru lub opakowania, a także melodia lub inny sygnał dźwiękowy.

Nie udziela się praw ochronnych na oznaczenia, które nie mogą być znakiem towarowym oraz nie mają dostatecznych znamion odróżniających. Dostatecznych znamion odróżniających nie mają oznaczenia, które:

- nie nadają się do odróżnienia w obrocie towarów, dla których zostały zgłoszone,
- składają się wyłącznie z elementów mogących służyć w obrocie do wskazania w szczególności ilości, wartości, przeznaczenia, sposobu wytwarzania, składu, funkcji lub przydatności,
- weszły do języka potocznego lub są zwyczajowo używane w uczciwych i utrwalonych praktykach handlowych.

Przy ocenie, czy oznaczenie posiada dostateczne znamiona odróżniające, uwzględnia się wszystkie okoliczności związane z oznaczeniem nim towarów w obrocie. Odmowa udzielenia prawa ochronnego nie może bowiem nastąpić w szczególności, jeżeli przed datą zgłoszenia znaku towarowego w Urzędzie Patentowym znak ten nabrał, w następstwie jego używania, charakteru odróżniającego w przeciętnych warunkach obrotu.

Określono katalog przeszkód, które co do zasady wyłączają możliwość uzyskania prawa ochronnego. W związku z tym nie udziela się praw ochronnych na oznaczenia

- których używanie narusza prawa osobiste lub majątkowe osób trzecich,
- które są sprzeczne z porządkiem publicznym i dobrymi obyczajami,
- które ze swej istoty mogą wprowadzić odbiorców w błąd, w szczególności co do charakteru, właściwości lub pochodzenia geograficznego towaru.

Kolejny katalog zawiera wyłączenia z ochrony. Według przyjętych regulacji nie udziela się praw ochronnych na oznaczenia, jeżeli:

- zostały zgłoszone do Urzędu Patentowego w złej wierze w celu uzyskania ochrony,
- zawierają nazwę lub skrót Rzeczypospolitej Polskiej bądź jej symbole (godło, barwy lub hymn), nazwy lub herby polskich województw, miast lub miejscowości, znaki sił zbrojnych, organizacji paramilitarnych albo porządkowych, reprodukcje polskich orderów, odznaczeń lub odznak honorowych, odznak albo odznak wojskowych bądź innych oficjalnych lub powszechnie używanych odznaczeń i odznak, w szczególności administracji rządowej czy samorządu terytorialnego albo organizacji społecznych działających w ważnym interesie publicznym, gdy obszar działania tych organizacji obejmuje cały kraj lub znaczną jego część, jeżeli zgłaszający nie wykaże się uprawnieniem, w szczególności zezwoleniem wła-

ściwego organu Państwa albo zgodą organizacji na używanie oznaczenia w obrocie,

- zawiera skróty nazw bądź symbole (herby, flagi, godło) obcych państw, organizacji międzynarodowych, a także przyjęte w obcych państwach urzędowe oznaczenia, stemple kontrolne i gwarancyjne, jeżeli zakaz taki wynika z umów międzynarodowych, chyba, że zgłaszający wykaże się zezwoleniem właściwego organu, które uprawnia go do używania takich oznaczeń w obrocie,
- zawierają urzędowo uznane oznaczenia przyjęte do stosowania w obrocie, w szczególności znaki bezpieczeństwa, znaki jakości lub cechy legalizacyjne, w zakresie, w jakim mogłoby to wprowadzić odbiorców w błąd, co do charakteru takich oznaczeń, o ile zgłaszający wykaże się, że jest uprawniony do ich używania,
- zawierają elementy będące symbolami, w szczególności o charakterze religijnym, patriotycznym lub kulturowym, których używanie obrażałoby uczucia religijne, patriotyczne lub tradycję narodową,
- stanowią formę bądź inną właściwość towaru lub opakowania, która jest uwarunkowana wyłącznie jego naturą, jest niezbędna do uzyskania efektu technicznego lub zwiększenia znaczenia wartości towaru.

W odniesieniu do wyrobów alkoholowych, każdy znak towarowy zawierający elementy geograficzne niezgodne z pochodzeniem wyrobu uważa się za znak wprowadzający odbiorców w błąd.

Nie udziela się także praw ochronnych na znaki zawierające elementy geograficzne prawdziwe w sensie dosłownym, co do terytorium, regionu lub miejsca, z którego pochodzi towar, które mogłyby wprowadzić odbiorców w błąd, że towar pochodzi z innego, słynącego z danych wyrobów terenu. W przypadku homonimicznych oznaczeń geograficznych dla wina i piwa ochrona może być przyznana, lecz Urząd Patentowy wezwie osobę, która dokonała zgłoszenia później, do dokonania w znaku odpowiednich zmian pozwalających na odróżnienie go od znaku wcześniejszego¹⁶.

Zgłoszenie w charakterze znaku towarowego oznaczenia, którym inna osoba posługuje się jako nazwą, pod którą prowadzi działalność gospodarczą, w szczególności, jeżeli jest ona wyrazem pospolitym, nie stanowi samoistnej podstawy do odmowy udzielenia prawa ochronnego, jeżeli zgłaszający działał w dobrej wierze, a:

- nazwa ta nie jest używana jako znak towarowy powszechnie znany na obszarze Rzeczypospolitej Polskiej dla towarów tego samego rodzaju lub
- w chwili zgłoszenia znaku nie było konfliktu interesów, w szczególności ze względu na różny profil działalności, lokalny jej zasięg lub odmienne formy używania obu oznaczeń.

¹⁶ A. Cieśliński, *Wspólnotowe prawo gospodarcze*, Wyd. C. H. Beck, Warszawa 2003, s. 564-569.

W związku z powyższym nie udziela się prawa ochronnego na znak towarowy dla towarów identycznych lub podobnych, jeżeli znak ten jest identyczny lub podobny do:

- zarejestrowanego oznaczenia geograficznego, chyba, że zgłaszający jest uprawniony do używania tego oznaczenia, a udzielenie prawa ochronnego na znak towarowy nie ograniczy nadmiernie możliwości używania zarejestrowanego oznaczenia geograficznego przez innych uprawnionych,
- zarejestrowanego oznaczenia geograficznego lub nazwy pochodzenia produktu rolnego lub środka spożywczego, o których mowa w rozporządzeniu Rady (EWG) nr 2081/92 z dnia 14 lipca 1992 r. w sprawie ochrony oznaczeń geograficznych i nazw pochodzenia produktów rolnych i środków spożywczych (Dz. Urz. WE L 208 z dnia 24 lipca 1992 r. z późn. zm.)
- znaku, który przed datą, według której oznacza się pierwszeństwo do uzyskania prawa ochronnego, był powszechnie znany i używany jako znak towarowy dla towarów pochodzących od innej osoby,
- wcześniej zarejestrowanego w Rzeczypospolitej Polskiej znaku towarowego, którego ochrona wygasła, jeżeli od daty wygaśnięcia prawa ochronnego na znak towarowy do dnia zgłoszenia podobnego znaku przez inną osobę nie upłynął okres 2 lat.

Obowiązujące prawo stanowi, że nie udziela się również prawa ochronnego na znak towarowy:

- identyczny do znaku towarowego zarejestrowanego lub zgłoszonego do rejestracji (o ile znak taki zostanie zarejestrowany) z wcześniejszym pierwszeństwem na rzecz innej osoby dla identycznych towarów,
- identyczny lub podobny do znaku towarowego, na który udzielono prawa ochronnego lub zgłoszonego w celu uzyskania prawa ochronnego (o ile na znak taki zostanie udzielone prawo ochronne) z wcześniejszym pierwszeństwem na rzecz innej osoby dla towarów identycznych lub podobnych, jeżeli zachodzi ryzyko wprowadzenia odbiorców w błąd, które obejmuje w szczególności ryzyko skojarzenia znaku ze znakiem wcześniejszym,
- identyczny lub podobny do renomowanego znaku towarowego zarejestrowanego lub zgłoszonego z wcześniejszym pierwszeństwem do rejestracji (o ile znak taki zostanie zarejestrowany) na rzecz innej osoby dla jakichkolwiek towarów, jeżeli mogłoby to przynieść zgłaszającemu nie należną korzyść lub być szkodliwe dla odróżniającego charakteru bądź renomy znaku wcześniejszego; zasadę tę stosuje się odpowiednio do znaku powszechnie znanego.

Urząd Patentowy wydaje decyzję o udzieleniu prawa ochronnego na znak towarowy, jeśli nie stwierdzi braku ustawowych warunków wymaganych do jego uzyskania. Wydanie decyzji jest uzależnione od wniesienia opłaty za dziesięcio-

letni okres ochrony. Fakt ten stwierdza się poprzez wydanie świadectwa ochronnego oraz dokonanie wpisu do rejestru znaków towarowych.

Przez uzyskanie prawa ochronnego nabywa się prawo wyłącznego używania znaku towarowego w sposób zarobkowy lub zawodowy na całym obszarze Polski. Jego używanie polega głównie na umieszczaniu znaku na towarach objętych prawem ochronnym lub ich opakowaniach, oferowania i wprowadzania tych znaków do obrotu, ich imporcie lub eksporcie oraz składowaniu w celu oferowania i wprowadzania do obrotu; umieszczaniu znaku na dokumentach związanych z wprowadzaniem towarów do obrotu lub związanych ze świadczeniem usług; posługiwaniu się nim w celu reklamy.

4.2. Oznaczenie geograficzne

Prawa z rejestracji udziela się na oznaczenia geograficzne, które są oznaczeniami słownymi odnoszącymi się bezpośrednio lub pośrednio do nazwy miejsca lub miejscowości, regionu (teren), które identyfikują towar jako pochodzący z tego terenu, jeżeli określona jakość, dobra opinia lub inne cechy towaru są przypisane przede wszystkim pochodzeniu geograficznemu tego towaru¹⁷.

Oznaczeniami geograficznymi są:

- nazwy regionalne jako oznaczenia służące do wyróżnienia towarów, które pochodzą z określonego terenu oraz posiadają szczególne właściwości, które wyłącznie lub w przeważającej mierze zawdzięczają oddziaływaniu środowiska geograficznego obejmującego łącznie czynniki naturalne oraz ludzkie, których wytworzenie lub przetworzenie następuje na tym terenie,
- oznaczenia pochodzenia jako oznaczenia służące do wyróżnienia towarów pochodzących w określonego terenu oraz posiadających pewne właściwości albo inne cechy szczególnie przypisywane pochodzeniu geograficznemu, czyli terenowi, gdzie zostały one wytworzone lub przetworzone.

Przez oznaczenia geograficzne rozumie się także oznaczenia stosowane dla towarów, które są wytarzane z surowców lub półproduktów pochodzących z określonego terenu, większego niż teren wytwarzania lub przetwarzania towaru, jeżeli są one przygotowywane w szczególnych warunkach i istnieje system kontroli przestrzegania tych warunków.

Za oznaczenia geograficzne uznaje się również określenia o charakterze geograficznym, nieodpowiadające dosłownie terenowi, z którego towar pochodzi lub inne określenia używane tradycyjnie, jeżeli są one stosowane dla towarów pochodzących z danego terenu.

¹⁷ W. Kotarba, *Ochrona wiedzy w Polsce*, Wyd. Instytut Organizacji i Zarządzania w Przemysle „Orgmasz”, Warszawa 2005, s. 57.

Na zagraniczne oznaczenia geograficzne można uzyskać także ochronę w Polsce, jednak warunkiem uzyskania takiej ochrony jest korzystanie z niej w kraju pochodzenia.

Jeżeli chodzi o sprawy formalne, to zgłoszenia oznaczenia geograficznego może dokonać w Urzędzie Patentowym organizacja uprawniona do reprezentowania interesów producentów na danym terenie bądź organ administracji rządowej lub samorządu terytorialnego, właściwy ze względu na teren, do którego odnosi się oznaczenie geograficzne. Po stwierdzeniu, że zgłoszenie zostało sporządzone poprawnie, Urząd wydaje decyzję o udzielenia prawa z rejestracji na oznaczenie geograficzne. Podobnie jak w pozostałych przypadkach, decyzja Urzędu Patentowego jest warunkowa, a warunkiem jest uiszczenie opłaty za ochronę. Fakt udzielenia prawa z rejestracji podlega wpisowi do rejestru oznaczeń geograficznych, a zgłaszający otrzymuje świadectwo rejestracji. Istotą zgłoszeń jest fakt, że ochrona oznaczenia geograficznego jest bezterminowa, a data, od której biegnie ten termin liczy się od dnia dokonania wpisu do rejestru oznaczeń geograficznych prowadzonych przez Urząd Patentowy.

Ze specyfiki ochrony tego rodzaju dóbr wynika również to, że jeżeli towary innych osób będą spełniały wymogi dotyczące korzystania z oznaczenia geograficznego, to również i im będzie wolno używać tego oznaczenia w obrocie. W takim wypadku formalnością związaną z tym będzie wystąpienie do Urzędu Patentowego z wnioskiem o wpisanie jej do rejestru jako uprawnionego do używania oznaczenia. Generalną zasadą jest to, że oznaczenia geograficzne, na które udzielono prawa z rejestracji, nie mogą być używane na obszarze Polski przez osoby, których towary nie spełniają warunków będących podstawą udzielenia prawa z rejestracji.

5. Topografie układów scalonych

Kolejnym dobrem podlegającym ochronie jest topografia układów scalonych, która rozumiana jest jako rozwiązanie polegające na przestrzennym, wyrażonym w dowolny sposób rozmieszczeniu elementów, z których co najmniej jeden jest elementem aktywnym, oraz wszystkich lub części połączeń układu scalonego. Natomiast układ scalony to jedno- lub wielowarstwowy wytwór przestrzenny, utworzony z elementów z materiału półprzewodnikowego tworzącego ciągłą warstwę, ich wzajemnych połączeń przewodzących i obszarów izolujących, nierozdzielnie ze sobą sprzężonych, w celu spełnienia funkcji elektrycznych¹⁸.

Nie udziela się prawa z rejestracji topografii, jeżeli przed zgłoszeniem w Urzędzie Patentowym była ona wykorzystywana jawnie w celach handlowych w okresie

¹⁸ T. Szymanek, *Transfer własności intelektualnej i przemysłowej*, Wyd. Zrzeszenia Prawników Polskich, Warszawa 1995, s. 32.

dłuższym niż dwa lata. Nie może być również udzielone prawo z rejestracji topografii, jeżeli od jej dokonania i utrwalenia w dowolnej formie minęło 15 lat i nie była ona wykorzystywana w celach handlowych.

Ustawodawca określił, że prawo z rejestracji może być udzielone na topografię oryginalną. Topografię uznaje się za oryginalną, jeżeli jest wynikiem pracy intelektualnej twórcy i nie jest powszechnie znana w chwili jej powstania. Na topografię składającą się z elementów powszechnie znanych udziela się prawa z rejestracji tylko w takim zakresie, w jakim kombinacja tych elementów jest oryginalna. Jedynym zastrzeżeniem jest zakaz udzielania prawa z rejestracji na topografię, kiedy jest to jedynie rejestracja funkcji układu scalonego, w którym jest stosowany.

Jeżeli Urząd Patentowy stwierdzi, że zgłoszenie odpowiada wymogom formalnym, to wtedy wydaje decyzję o udzieleniu prawa z rejestracji. Formalnym warunkiem jest uiszczenie opłaty z pierwszy okres ochrony. Udzielenia prawa z rejestracji stwierdza się poprzez wydanie świadectwa rejestracji topografii, a fakt ten podlega wpisowi do rejestru topografii układów scalonych.

Uprawniony z rejestracji nabywa prawo do wyłącznego korzystania z topografii w sposób zarobkowy lub zawodowy na całym obszarze kraju¹⁹. Jednocześnie uprawniony nie może dochodzić swoich praw w odniesieniu do innej identycznej topografii, jeżeli została ona opracowana niezależnie przez osobę trzecią. W takim wypadku domniemywa się, że mogła być ona reprodukcją topografii wcześniej zgłoszonej do ochrony lub wcześniej jawnie wprowadzonej do obrotu.

Ochrona topografii ustaje po dziesięciu latach od końca roku kalendarzowego, w którym topografia lub układ scalony zawierający taką topografię był wprowadzony do obrotu, lub końca roku kalendarzowego, w którym dokonano zgłoszenia topografii w Urzędzie Patentowym, w zależności od tego, który z tych terminów upływa wcześniej.

Prawo z rejestracji topografii wygasa także po piętnastu latach od jej dokonania i utrwalenia, jeżeli okres ten upływa wcześniej niż okres, na jaki zostało udzielone prawo z rejestracji, a topografia nie była w tym czasie wykorzystywana w celach handlowych.

6. Zakończenie

Współczesne wymogi gospodarcze w stosunku do przedsiębiorstw, instytucji, placówek naukowo-badawczych i szkół wyższych nakazują zwrócenie szczególnej uwagi na problemy ochrony dóbr niematerialnych, zwłaszcza tej części, która dotyczy własności przemysłowej. Generalnie jest to podyktowane procesami globalizacyjnymi, którym podlega także gospodarka naszego kraju. Niemniej

¹⁹ W. Kotabra, *Zarządzanie wiedzą chronioną w przedsiębiorstwie*, Wyd. Instytut Organizacji i Zarządzania w Przemysle „Orgmasz”, Warszawa 2001, s. 72.

jednak zabezpieczenie sobie praw do wynalazków, wzorów użytkowych, wzorów przemysłowych, znaków towarowych i innych przedmiotów własności przemysłowej ułatwia firmom czerpanie korzyści ze zdolności innowacyjnej. Jest to także pewna forma indywidualizacji, gwarancji jakości wynikającej z ochrony, jej reputacji, stanowiąc istotny instrument w walce z konkurencją.

Przedstawione problemy dotyczą także uczelni wyższych, w tym Wojskowej Akademii Technicznej. Nasza uczelnia od lat zgłasza do ochrony wiele wartościowych rozwiązań. Jednak dopiero w 2005 r., po kilkuletnim zastoju w tym zakresie, zgłoszono do ochrony ponad 10 nowych, oryginalnych i wartościowych wynalazków. Wydaje się, że obecna tendencja ma szansę się utrzymać. Kierownicy prac badawczych, statutowych i własnych, a także prac zleconych, promotorskich i dyplomowych muszą być jednak przekonani, że wartościowe rozwiązania w stosownym czasie należy zgłaszać do ochrony do Urzędu Patentowego RP. Takie postępowanie pozwoli zabezpieczyć uczelni prawa do tego typu opracowań, a w przyszłości czerpać korzyści materialne.

Kolejnym aspektem przedstawionej problematyki jest tzw. „czystość patentowa”, która najogólniej sprowadza się do tego, że podejmując temat lub problem badawczy powinniśmy być pewni, że nie naruszamy praw innych osób fizycznych oraz prawnych. Szczególnie istotne staje się to w czasie, gdy zespoły naukowo-badawcze publikują wyniki swoich prac. Pomocne mogą się okazać internetowe bazy literatury patentowej prowadzone przez Urzędy Patentowe. Przykładem może być bezpłatna baza esp@cent, która zapewnia dostęp do 45 milionów dokumentów z całego świata, przy okazji dokumentując rozwój techniki od 1836 r. Reklamując swoje bazy, Europejska Organizacja Patentowa (EPO) informowała, że w 2000 r. posiadała prawie 30 milionów dokumentów patentowych, przy czym w każdym roku zbiory te powiększają się o kolejne 1,2 miliona dokumentów patentowych.

Artykuł wpłynął do redakcji 5.01.2005 r. Zweryfikowaną wersję po recenzji otrzymano w styczniu 2005 r.

LITERATURA

- [1] J. BARTA, R. MARKIEWICZ, *Główne problemy prawa komputerowego*, Wyd. Naukowo-Techniczne, Warszawa 1993.
- [2] J. BARTA, R. MARKIEWICZ, *Prawo autorskie. Przepisy. Orzecznictwo. Umowy międzynarodowe*, Dom Wydawniczy ABC, Warszawa 1997.
- [3] J. BARTA, R. MARKIEWICZ, *Internet a prawo*, Wyd. Universitas, Kraków 1998.
- [4] J. BARTA, R. MARKIEWICZ, *Prawo autorskie*, Wyd. Urząd Komitetu Integracji Europejskiej, Warszawa 1998.
- [5] J. BŁESZYŃSKI, M. STASZKÓW, *Prawo autorskie i wynalazcze*, Państwowe Wydawnictwo Naukowe, Warszawa 1983.

- [6] J. BŁESZYŃSKI, J. BŁESZYŃSKA-WYSOCKA, *Własność intelektualna*, Wyd. Park, Warszawa 1995.
- [7] A. CIEŚLIŃSKI, *Wspólnotowe prawo gospodarcze*, Wyd. C. H. Beck, Warszawa 2003.
- [8] W. KOTARBA, *Prawo własności przemysłowej*, „Przegląd Techniczny”, nr 49, 1999.
- [9] W. KOTARBA, *Ochrona własności przemysłowej w gospodarce polskiej w dostosowaniu do wymogów Unii Europejskiej i Światowej Organizacji Handlu*, Wyd. Instytut Organizacji i Zarządzania w Przemysle „Orgmasz”, Warszawa 2000.
- [10] W. KOTARBA, *Zarządzanie wiedzą chronioną w przedsiębiorstwie*, Wyd. Instytut Organizacji i Zarządzania w Przemysle „Orgmasz”, Warszawa 2001.
- [11] W. KOTARBA, *Ochrona wiedzy w Polsce*, Wyd. Instytut Organizacji i Zarządzania w Przemysle „Orgmasz”, Warszawa 2005.
- [12] W. NAWROT, *Inwentaryzacja oraz ocena wykorzystania polskich zaawansowanych technologii i wynalazków z ostatniego dziesięciolecia w gospodarce krajowej i zagranicznej*, rkp.
- [13] B. ROKICKI, *Konwencje międzynarodowe w dziedzinie ochrony własności przemysłowej (zarys wykładu)*, Wyd. Polska Izba Rzeczników Patentowych, Warszawa 1995.
- [14] J. RYBIŃSKI, *Prawnoautorska ochrona programów komputerowych*, [w:] *Systemy Logistyczne Wojsk*, Zeszyt nr 27, Wyd. WAT, Warszawa 2002.
- [15] J. RYBIŃSKI, *Kształtowanie się ochrony własności przemysłowej w Polsce*, Zeszyty Naukowe Wyższej Szkoły Oficerskiej im. S. Czarnieckiego, Poznań 2002.
- [16] J. RYBIŃSKI, *Istota i znaczenie ochrony dóbr niematerialnych dla resortu obrony narodowej*, „Myśl Wojskowa”, nr 1/2003.
- [17] J. RYBIŃSKI, *Prawo ochrony własności przemysłowej w Polsce*, Zeszyty Naukowe Akademii Obrony Narodowej, nr 4 (53), Warszawa 2003.
- [18] T. SZYMANEK, *Transfer własności intelektualnej i przemysłowej*, Wyd. Zrzeszenia Prawników Polskich, Warszawa 1995.
- [19] Ustawy z zakresu ochrony własności przemysłowej oraz prawa autorskiego i praw pokrewnych.

J. RYBIŃSKI

The respected issues, concerning the industrial property legal protection

Abstract. The main purpose of this article is to thoroughly outline all relevant issues concerning the legal protection of viable industrial property rights. The history of industrial property protection is widely discussed, with a clear emphasis put firmly on its global, domestic as well as regional dimensions. Having in mind certain industrial brands, subjected to the industrial property protection, under the respected regulations of the Polish Law, the article's author has done his best to thoroughly explain the expected results of granting certain protection rights upon the legal entities as well as individuals at stake. In the subsequent parts of this article a wide-range of highly relevant issues were discussed (incl., for instance the following ones: the legal conditions, allowing to seek the legal protection of vital knowledge and intellectual property as well as registered brands, the legal consequences, deemed as a direct result of property rights violation. Given the widely-held assumption that the quality considerations do tend to take a central stage as far as the development of knowledge-based inventions is concerned, the article's author has markedly shifted his attention to let us better understand the role of quality-involving factors in the wider realm of pending industrial property protection constraints, stipulated by the Polish Republic Patent Rights Protection Office.

Keywords: applicable pattern, industrial pattern, the topography of compounded

Universal Decimal Classification: 608